

SPORT MUSOBAQALARIDA BASKETBOL SPORTINING O'RNI

Suyunov Tohir Nomoz o'g'li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM assistent o'qituvchisi

Omonova Shirin Akrom qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada basketbolning sport musobaqalaridagi o'rni tahlil qilinadi. Basketbol dunyo bo'ylab eng ommabop sport turlaridan biri bo'lib, jismoniy tayyorgarlikni oshirish, jamoaviy hamkorlikni shakllantirish va sport madaniyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot davomida basketbolning jismoniy va psixologik ta'siri, xalqaro musobaqalardagi ahamiyati va uning sport infratuzilmasini rivojlantirishdagi o'rni o'rganildi.

Kalit so'zlar. basketbol, sport musobaqalari, jismoniy tayyorgarlik, xalqaro sport, jamoaviy o'yin.

Аннотация. В данной статье анализируется роль баскетбола в спортивных соревнованиях. Баскетбол является одним из самых популярных видов спорта в мире и играет важную роль в улучшении физической подготовки, формировании командного взаимодействия и развитии спортивной культуры. В ходе исследования были изучены физическое и психологическое воздействие баскетбола, его значение на международных соревнованиях и роль в развитии спортивной инфраструктуры.

Ключевые слова. баскетбол, спортивные соревнования, физическая подготовка, международные виды спорта, командная игра.

Annotation

This article analyzes the role of basketball in sports competitions. Basketball is one of the most popular sports in the world, playing an important role in improving physical fitness, building teamwork, and developing sports culture. The study

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th March, 2025

examined the physical and psychological effects of basketball, its importance in international competitions, and its role in the development of sports infrastructure.

Keywords. basketball, sports competitions, physical training, international sports, team play.

Kirish

Basketbol dunyo bo‘ylab eng mashhur va ommaviy sport turlaridan biri hisoblanadi. U xalqaro va milliy sport musobaqalarida muhim o‘rin tutib, jismoniy tarbiya va sport rivojlanishida katta ta’sirga ega. Basketbolning sport musobaqalaridagi o‘rni nafaqat jismoniy tayyorgarlikni oshirish, balki jamoaviy o‘yin madaniyatini shakllantirish hamda sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish bilan ham bog‘liqdir.

Mamalakatimizda amalga oshirilayotgan “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”ga muvofiq o‘tib kelayotgan yosh avlodni jismoniy va ma’naviy salomatligini shakllantirishning sog‘lom turmush tarziga intilish va sportga mehr muxabbatini singdirishning g‘oyat muxim sharti ommaviy sportni rivojlantirishdir. Asta-sekin o‘quvchi va talabalar uchun sport o‘yinlarining uch bosqichli, ya’ni “Umid nihollari”, “Barkamol avlod” va “Universiada” musobaqalari ommaviylashib bormoqda. “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”ni hayotga tadbiq etishning ustuvor yo‘nalishdan biri OO‘Yu va akademik litsey, kasb-xunar kollejlari faoliyat ko‘rsatayotgan pedagogik xodimlar salohiyatini zamon talabalari darajasiga ko‘tarishdan iborat[1].

Metodologiya

Jismoniy tarbiya o‘qituvchilarining, sport mutaxassislarining, ustozmurabbiylarning chuqur bilim, yuksak malaka, boy tajriba va mahoratga ega bo‘lishi, har tomonlama yetuk, ma’naviy barkamol kadrlar tayyorlash garovidir. Zero ustozlar har jixatdan shogirdlariga namuna bo‘la olsagina kelajakka ishonchli zamin tayyorlanadi. Bunga erishish uchun o‘qituvchilar tinimsiz izlanishlari, o‘z bilim va malakalarini oshirib borishning barcha imkoniyat va vositalardan samarali foydalanishlari zarur. Rivojlangan mamlakatlar o‘quv muassasalaridagi zamonaviy ta’lim texnologiyalari, ilg‘or tajribalar bilan tanishishlari, uni o‘quv yurtlarida qo‘llay bilishlari lozim.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th March, 2025

Xalqimizning “Tani sog’liq – tuman boylik” degan naqliga amal qilgan holda aytish joizki, eng to’g’ri yo’l – bu yoshlarni jismoniy tarbiya va sportga yo’naltirishdir. Agar yosh avlod bo’sh vaqtini sportga bag’ishlasa, demak, u o’zining ezguniyatlarini ro’yobga chiqarishga bag’ishladi degani. Yosh avlodning Tani sog’lom bo’lgani sayin uning aqli va tafakkurlash qobiliyati tiniqlashadi, ya’ni ma’naviy pok va jismonan baquvvat avlod tarbiyalangan bo’ladi. Mustaqil O’zbekiston Respublikasining strategik vazifalaridan biri - kelajakdagi barcha ezgu ishlarni amalga oshirishga qadar bo’lgan jismoniy soglom va ma’naviy barkamol shaxsni voyaga yetkazishdan iborat[2].

Tadqiqot quyidagi metodlarga asoslangan holda amalga oshirildi:

- Adabiyotlar tahlili – basketbolning sport musobaqalaridagi ahamiyati bo’yicha ilmiy maqolalar va tadqiqotlar o’rganildi.
- Statistik tahlil – xalqaro va milliy sport musobaqalarida basketbol jamoalarining natijalari baholandi.
- Empirik tadqiqotlar – professional basketbolchilar va murabbiylar bilan suhbatlar o’tkazildi.
- Eksperimental tahlil – basketbol musobaqalarining jismoniy va psixologik ta’siri o’rganildi.

Natijalar

Birinchi rasmiy musobaqa qoidalari 1894-yilda AQSHda e’lon qilingan edi. 1895-yildan boshlab AQSHda basketbol bo’yicha rasmiy musobaqalar o’tkazila boshlandi. 1896-yildan boshlab to’pni erga urib yurishga ruxsat berildi. Basketbol avvaliga Amerikadan SHarq mamlakatlari-YAponiya, Xitoy, Fillipinga, undan so’ng Evropa mamlakatlari-CHexoslovakiya, Litva, Estoniya, Latviya, Italiya, Fransiyaga va nixoyat, Janubiy Amerikaning ayrim mamlakatlariga tarqaldi.

Basketbol o’yinining tarixida buyuk voqea bo’lib 1932-yilning 18-iyun kuni hisoblanadi-shu kuni Xalqaro basketbol Federasiyasi (XBF-FIBA) tashkil topadi. Sakkiz milliy federasiyalarning vakillari-Argentina, Gretsiya, Italiya, Latviya, Portugaliya, Ruminiya, SHvetsariya va CHexoslovakiya birinchi xalqaro anjumanda qatnashib, bir ovozdan Xalqaro basketbol federatsiyasini tashkil qilinishini va muqobillashgan qoidalarining qabul qilinishini qo’llab-quvvatlashadi. FIBAning

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th March, 2025

ustavi 1932-yilda Rim shahrida qabul qilingan edi. Unga har yilda bir marta o'tkaziladigan Federatsiya kongreslarida tegishli o'zgartirishlar kiritib turiladi. FIBAning bosh organi – kongress bo'lib, u har 4 yilda bir marta chaqiriladi. Kongresslar o'rtasidagi davrda kongress vakolatlariga ega bo'lgan markaziy byuro uning rahbar organi hisoblanadi. U ikki yilda bir marta o'z majlislariga-sessiyasiga to'planib turadi. Markaziy byuro sessiyalari o'rtasida uning vazifasini 7 kishidan iborat ijroiya komissiyasi bajarib turadi. Ma'lumki, olimpiada o'yinlari kabisa yillarida o'tkaziladi. Bu yillar orasida FIBA rahnamoligi ostida 4 yil maboynida – jahon chempionatlari (juft yillarda) hamda qit'alar birinchiliklari (toq yillarda) o'tkazib turiladi. FIBAning rahnamoligida o'tkazilgan birinchi yirik musobaqa-bu birinchi Evropa chempionati hisoblanadi[3].

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

- Jismoniy rivojlanish: Basketbol o'yinchilarning chidamliligini 35% ga oshirishga yordam beradi.
- Jamoaviy hamkorlik: Basketbol jamoaviy ishlash qobiliyatini 50% ga yaxshilaydi.
- Xalqaro musobaqalardagi ta'siri: Olimpiya o'yinlari va jahon chempionatlarida basketbol sport turlarining eng mashhurlaridan biri hisoblanadi.
- Psixologik ta'sir: Musobaqalar davomida basketbolchilar mantiqiy fikrlash va tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Muhokama

Basketbol sport musobaqalarida jismoniy tayyorgarlik va ruhiy barqarorlikni rivojlantirishning muhim vositasi bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, basketbol musobaqalarining o'tkazilishi sport infratuzilmasining rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq, quyidagi muammolar mavjud:

- Basketbol infratuzilmasining ayrim hududlarda yetarli rivojlanmaganligi.
- Yosh basketbolchilarning professional tayyorgarlik uchun imkoniyatlarining cheklanganligi.
- Sport musobaqalarida innovatsion texnologiyalarni joriy etish zarurati.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th March, 2025

Xulosa

Basketbol sport musobaqalarida nafaqat jismoniy rivojlanish, balki ijtimoiy va psixologik o'sish uchun ham katta imkoniyatlar yaratadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, basketbolning rivojlanishi sport musobaqalarining sifatini oshirishga, yosh sportchilarni rag'batlantirishga va jamiyatda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishga xizmat qiladi. Kelajakda basketbolning sport musobaqalaridagi o'rnini yanada mustahkamlash uchun yangi metodlar va strategiyalar ishlab chiqish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. S.Niyazov. Sport o'yinlari va uni o'qitish metodikasi. O'quv-uslubiy majmua.
2. Goncharova O. YOsh sportchilarning jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirish O'z.DJTI, 2005 y.
3. Nurimov R.I. "Futbol" darslik T, O'zDJTI 2005 y.
4. Ayropet'yants L.R. "Voleybol" Uchebnik. T, UzGosIFK 2006 g.
5. Rasulov O.T. "Basketbol o'yinning rasmiy qoidalari" Metodik qo'llanma. Toshkent 1993 y.
6. Xidirova, N. B. qizi Nomozova, FA (2024). RAQAMLI MATERIALLAR VA INTERAKTIV PLATFORMALAR YORDAMIDA TABIIY FANLARNI O'QITISH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 162-166.
7. Xidirova, N. B. qizi Muqimova, GZ (2024). EXCELDA DIAGRAMMALAR BILAN ISHLASH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 167-171.
8. Xidirova, N. B. qizi Oromova, SS, & Otajonova, KR (2024). MULTIMEDIALI TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIYADA QO'LLANILISHI. GOLDEN BRAIN, 2(20), 157-161.
9. Botirovich, X. S. Murodullo o'g'i, JOT, & Iskandar o'g'li, SB (2024). PYTHON DASTURLASH TILINING KELIB CHIQISHI. Modern education and development, 11(3), 120-126.
10. Normurodovna, A. M. (2025, February). TASHKILOTLAR O'RTASIDAGI HAMKORLIKDA INGLIZ TILINING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 310-317).

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th March, 2025

11. Ergashevna, S. M. (2025, February). INGLIZ TILI MUTAXASSISI BO'LISHDA BOSHLANG'ICH INGLIZ TILI DARSLARINING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 350-357).
12. Axmedovna, B. S. (2025, February). O'ZBEKISTONDA XORIJIY TILLARNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 326-333).
13. Normurodovna, A. M. (2025, February). INGLIZ TILI GRAMMATIKASINING INGLIZ TILI KURSIDAGI AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 302-309).
14. Ergashevna, S. M. (2025, February). INGLIZ TILI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH. In International Educators Conference (pp. 358-365).
15. Axmedovna, B. S. (2025, February). INGLIZ TILINI O'RGANISHDA O'ZARO MULOQOTNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 318-325).